

תורת המעדנים

מבית מכון "מעדני אשר"

פרשתן כ"ט ז' ובעשור לחדש השביעי וגו' ועניתם את נפשותיכם וגו'

ימים, חזינן דהרעב בא יחד עם עיכול מאכל שבמעיו, הכי יעלה על הדעת שאסור לעשות כן.

ואם משום שעושה בכוונה בכדי שלא יסבול הרעב, וביום הכיפור עינוי כתיב, מה בכך אדרבה לשון רש"י יומא פ"א ב' וז"ל כלומר התקן עצמך בתשעה כדי שתוכל להתענות בעשרה, ובר"ה ט' א' כתב ז"ל כל דמפיש באכילה ושתיה טפי עדיף, א"כ ברור דמותר כיון דנעשה הכל מערב יום כיפור.

חולה שצריך לאכול ביום כיפור והבריא האם צריך לצום?

יש לחקור מי שהיה חולה ביום הכיפורים ואכל, ואחר האכילה הבריא, האם יש לו חיוב להתענות, או דילמא כיון שכבר אכל אינו שייך אצלו כבר ועניתם ויכול לאכול כל היום כפורים

הנה הרשב"א במסכת קדושין כ"א ע"ב ד"ה אמר רב כתב וז"ל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו עד שיאורו עינו, ומשם ואילך באיסורו קאי.

אבל בערוך לנר כריתות י"ח ע"ב ד"ה הא דנקט נסתפק וז"ל דיש לחקור בחולה שמסוכן והוצרך לאכול יותר מככותבות ביה"כ אם אח"כ מותר לאכול ביה"כ זה אפילו אין כאן סכנה עוד אי נימא כיון שלא שייך בו עוד תענו את נפשותיכם דמשאכל כבר אינו מעונה א"כ אין עליו עוד חיוב עינוי יוה"כ, או נימא דמצות תענו הוי כל רגע ורגע. אכן הסברא נוטה כשיטה ראשונה כיון שכבר אכל ומיתבא דעתו אין שייך עוד אצלו עינוי. דאם יש איסור א"כ בחולה יהי צריך לשער שלא להאכילו יותר ממה שצריך לו להוציאו מידי סכנה ולא ראיית כן בפוסקים, וכן כתב בספרו שו"ת בנין ציון סימן ל"ד כתב שאין צריך להתענות, כיון דכבר לא שייך ועניתם לנפשותיכם. וכנראה שלא ראה את דברי הרשב"א,

ובמקראי קודש כתב: דאולי הכונה של הרשב"א על דברים שמאיים שמבואר שם במשנה שמותר לאכול, ועל זה כתב דאחר שיאורו עינוי אסור.

ובשו"ת שואל ומשיב מהדורא ד' ח"א סימן כ' הקשה על הערוך לנר, דאע"ג דאכל כותבת לא מיתבא דעתו לכל היום.

וכן כתב במנחת חינוך מצוה ש"ג ס"ק י"ח דמצות עינוי כל רגע ואם אכל והבריא צריך להתענות.

האם מותר לעשות פעולות בערב יום כיפור כדי שלא ירגיש את הצום?

יש לחקור האם מותר ליטול בערב יום כיפור כדורים כדי שלא ירגיש את הצום או דילמא אסור דמבטל מצות עינוי

הנה בשדה חמד מערכת יום הכיפורים סימן א' בסופו מביא מחכם אחד שנסתפק וז"ל יש לחקור הא דנוהגין כמה אנשים לעשות בערב יום כיפור סגולות שונות שלא ירגישו הצום ואחרים מתחכמים עוד לאמר שזה הסגולה היא יותר בדוקה ומנוסה שלא יבא שום תאוה לא לאכילה ולא לשתיה, ואני העני בדעת חושש אם נכון לעשות כן דפשטות הקרא דכל הנפש אשר לא תעונה וגו' הוא חיוב להיות בו בעינוי, ואיך נעשה דברים הגורמים להסיר העינוי ביום הקדוש הזה עי"ש שהאריך באריכות גדולה.

וכן בהליכות שלמה יום כיפור פרק שישי בדבר הלכה ס"ק ט"ז להגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל כתב וז"ל אדם בריא, נהי דמותר לו וגם יש מצוה לאכול בתשעה לחודש יותר מכרגיל, מ"מ העושה טצדקי ע"י ויטאמינים למנוע או להקל מעליו את העינוי לאו שפיר עביד, מ"מ חולה אע"פ שאין בו סכנה שאני ומותר בוויטאמינים בערב יום כיפור, ומ"מ גם לבריא נראה דאין בכך איסור מצד הדין רק דאין נכון לעשותו.

וכן בשו"ת חלקת יעקב אורח חיים סימן רט"ז נשאל בשאלה הנ"ל ומסיק: פשיטא דמותר, אף דאנו צריכין לדון על הנאת מעיו שיש לו מזה ביום כיפור, מ"מ הרי מעשה אכילה שלו נעשה בערב יום כיפור ולא ביום כיפור עצמו, א"כ לפע"ד זה דמי ממש למי שאכל ושבע בערב יום כיפור, ורוצה לאכול אח"כ סמוך לחשכה עוד מאכל בכוונה שיהיה אכילה מרובה, וישהה ממילא גם זמן העיכול יותר, וכל זמן שהמאכל אינו מתעכל אינו רעב, כמו שמבואר בגמ' ברכות נ"ג כמה שיעור עיכול כל זמן שאינו רעב, ועיין בגמ' שבת קנ"ה ב' יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו שלשה

חולה שיש בו סכנה שרוצה להחמיר על עצמו שלא לאכול ביום כיפור האם רשאי?

יש לחקור חולה שיש בו סכנה שמותר לאכול ביום כיפור האם מותר להחמיר על עצמו שלא לאכול או דילמא יש לו איסור להחמיר על עצמו דהויא כמאבד את עצמו

הנה בשו"ת רדב"ז חלק ג' סימן תמ"ד כתב וז"ל שאלת ממני על מה שכתבו בשם ריב"א ז"ל כי חלה חוליו אשר מת בו וחל יום כיפור באותן הימים ואמרו לו הרופאים אם לא תאכל ודאי תמות ואם תאכל שמא תחיה והוא ז"ל אמר ברי ושמא ברי עדיף ולא רצה לאכול ומת תנצב"ה ורצית לדעת דעתי אם יפה עשה אם לא.

ומסיק הרדב"ז: לגבי הדין אין ראוי ללמוד ממנו כלל, דהא קימ"ל ספק ספיקא של פקוח נפש דוחה את השבת ואת יוה"כ ואפילו לחיי שעה חוששין, כ"ש לספק שמא ימות שמא יחיה, ואפילו לספק שבת אחרת, ואפילו לפי דעת האחרונים שאמרו דמי שהיה דינו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי הוא במחיצת הצדיקים ושלא כדעת הרמב"ם ז"ל וכן הוא דעתי, מ"מ ה"מ במקום דאיכא קדוש השם שמסר עצמו על דתו יתברך, אבל מי שהוא חולה שיש בו סכנה ואמרוהו לאכול יש לו לאכול ואפילו על הספק, וז"ל הר"ן ז"ל ביומא גבי חולה שיש בו סכנה ואמרו בקיאיין לחלל עליו את השבת, וכי מדת חסידות שימנע עצמו ואינו אלא שופך דמים, לפיכך אין ראוי ללמוד ממנו, כי אפשר דריב"א ז"ל הרגיש בעצמו דאפילו שיאכל ימות דלב יודע מרת נפשו, והיינו דקאמר ברי ושמא ברי עדיף כלומר הברי שלי עדיף משמא שלכם ולפיכך לא רצה לאכול, וכבר נשאלתי על כיוצא בזה פעם אחרת והעליתי דאין זו מדת חסידות, וכן פסק בשו"ת דברי מלכיאל חלק ה' סימן ל"ה.

ולענין הלכה: פסק במטה אפרים אור"ח סימן תרי"ח ס"ק ט"ו וז"ל במקום שהדין נותן שהחולה מותר לאכול והוא אינו רוצה, חסידות של שטות הוא ועל זה נאמר אך את דמכם לנפשתיכם אדרוש ואל תהי צדיק הרבה ולכן אין לשמוע לו ומאכילין אותו בע"כ, ובאלף למטה שם סק"א ציין כמקור לפסקו לדברי הרדב"ז.

וכן פסק המשנה ברורה אור"ח סימן תרי"ח ס"ק ה' דאם החולה רוצה להחמיר אחר שצריך לכך, עליו נאמר אך את דמכם לנפשתיכם אדרוש.

וכן כתב בספר שם משמואל בסוף ספר חלק המועדים אל חתנו שהיה חולה ביוה"כ"פ, וז"ל הנני להזהירך מאד לבל תצדק הרבה בדבר הצום, וכפי אשר יאמר לך הרופא כן תשמור לעשות, ואם יאמרו שאתה צריך לאכול חלילה לך להחמיר, כי מי שצוה לצום ביום הכפורים הוא ציוה לשמוע לרופא ושלא לצום, ובטח זכור תזכור מה שכבר שמעת ממני הרבה פעמים, שעיקר היהדות להיות האדם בטל לדעת התורה וחכמים ואפילו שיאמרו לך על שמאל ימין, וזה שאדם מבטל דעתו לדעת התורה, הוא שוה יותר מהכל, ועל כן אין לך להצטער אם לא תצום ביוה"כ"פ, כי במה שתשמע לדעת חכמי התורה שציוו שלא לצום, אם הרופא ציוה שלא לצום, הוא שוה יותר מעיקר הצום, ועיין בשו"ת האלף לך שלמה אור"ח ס"י שנ"א.

מדוע אין מברכים על מצות עינוי ביום כיפור כמו שמברכים לפני קיום כל מצוה?

יש להקשות: כיון דמצות עינוי הויא מצוה ככל המצוות, מדוע אין מברכים על זה ברכת המצות לפני קיומה כמו שמברכים על כל מצוה קודם לעשייתה, כך מקשה בשדה חמד מערכת יום כיפור ע"מ 271

איכא כמה תרוצים

א. משום שלא תקנו ברכה אלא על דבר שהוא במעשה כגון להתעטף בציצית או להניח תפילין וכיוצא, אבל על מצוה שהיא בלא מעשה לא תקנו ברכה כמו שלא תקנו ברכה על קיום הלאוין, וזה פשוט ומוסכם דעל מניעה אין שייך לברך ואם כן איך יברך על מה שאינו אוכל ושותה דאם כן יהיה כל היום כולו יושב ומברך, כך תירץ בשדה חמד מערכת יום כיפור ע"מ 271.

ב. על פי מה שכתבו הקדמונים עיין שו"ת הרשב"א חלק א' סימן י"ח דעל מצוה הבאה בעבירה אין מברכין כגון השבת גזלה וריבית ושריפת נותר וכיוצא, ואם כן כיון דמצוות עינוי ביום הכיפורים באה על חטא לכפר על עוונותינו כדכתיב בפרשת אחרי תענו את נפשתיכם וכו' כי ביום הזה יכפר עליכם וכו' וכן כתב רבינו החינוך מצוה שיי"ג מרשי המצוה שהיה מחסדי השם יתברך על בריותיו לקבוע יום אחד לכפר על החטאים וכן כתב רבינו הטור בריש סימן תר"ד וכיוון שהברכה באה לתקן מה שחטא לכן אין מברכין, כך כתב בספר יפה ללב חלק הששי הנספח לספר לב חיים ח"ג בהשמטות שבתחילת הספר.

ג. מצות עינוי היא מערב עד ערב ומתנאי המצוות כדי לברך עליהן ברכה ראשונה, אחת היא שתהא נגמרת, ובמצוה זו איכא למיחש שמא יאחזנו בולמוס ולא אתי עשה דהשלמה לגמור המצוה, כדין ענינו סימן תקס"ה סעיף ג' לסברת היש אומרים ובצירוף טעם הראשון גם השליח צבור לא יברך, כך תירץ בספר יפה ללב חלק הששי הנספח לספר לב חיים ח"ג בהשמטות שבתחילת הספר.

אבל השדה חמד הקשה עליו: דטעם זה אינו נוח לי, לפי שיש לפקפק קצת, דאף למה שכתב הרמ"א שנהגו בכל התעניות אפילו בתענית צבור שלא לומר ענינו אלא במנחה, ואין כן מנהגינו אלא בתענית צבור אומרים אותו גם בשחרית, מכל מקום אם נדמה ברכה על העינוי לענינו, היה להם לתקן ברכה על העינוי בעלות המנחה, דומיא דאמירת עננו ואף שכל המצוות מברך עליהן עובר לעשייתן מכל מקום במצווה שאי אפשר לברך קודם לעשייה אם המצוה נמשכת מברך עליה אף אחר העשייה וכיון שברכה זו אי אפשר לברכה קודם עשייה היה לנו לברך בזמן המנחה שבזמן קצר כזה לא חיישינן לשמא יאחזנו בולמוס כמו שאין חוששין לזה ואומרים עננו במנחה, ואף שיש לחלק בין אמירת עננו לברכה כמובן, מכל מקום מידי פקפוק לא יצא.

מי שרוצה לענות עצמו ביום כיפור בדבר שאינו חייב האם מותר?

יש לחקור האם יש דין מצוה שמחה עונג וכבוד ביום הכפורים, חוץ מחמשה עינויים או דילמא יכול להצטער כמה שרוצה אף במה שאינו חייב

הנה בשו"ת מהרש"ג ח"ב סי' ק"י ד"ה ומה כתב דמי שעושה פעולה שיצטער ביוה"כ פ' אפילו באחת מה' עינויים על אופן שהתורה התירה והוא בא להחמיר כדי שיצטער, יענש על זה משום ביזוי יו"ט, דבאמת יום הכפורים יו"ט הוא ואסור לצער עצמו בו וראוי להתענג בו משום כבוד היום חוץ מחמשה עינויים שהתורה צותה עליהם, ונמצא זה כבודו לקיים מצות התורה, אבל על מה שלא צותה תורה והוא מצער עצמו הוי בכלל בזיון היום ח"ו, ועל כן מנעלים של גומי שמותר לילך בהם, והוא מונע עצמו מללכת בהם עושה שלא כדין, ומי שהולך יחף כדי שיצטער יותר אינו מקבל שכר על זה.

ובשו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן קנ"ב העיר בזה ממש"כ בשאלתות דר"א גאון שאילתא ט"ו בקשר למה דקי"מל רגלים מפסיקין ואינן עולין, דעצרת דיום אחד הוא וכן ראש השנה ויום הכפורים, מי אמרינן רגל דהוי שבעא מבטל גזירת שבעה, אבל הני דחד יומא אינון כשבת דמי, או דילמא שבת עונג הוא כדכתיב ביה, אבל הני כיון דאית בהו שמחה כרגלים דמי ומפסיקין, מבואר דלענין שמחה יוה"כ פ' כרגלים ועיין בהעמק שאלה שם אות יו"ד ויותר מזה עיין בגליוני הש"ס מוע"ק י"ט א' שמביא יראים דביוה"כ היה ראוי להיות שמחה אלא מדכתיב ועניתם הוציא מדין שמחה, ומביא מש"כ ברבינו יהונתן על הרי"ף סו"פ בכל מערבין כ"ש בשמחת יו"ט של יוה"כ פ', הרי דפשיטא דיש שמחת יו"ט ביוה"כ.

אבל בספר מחזור ויטרי סימן שי"ב נראה ההיפך מזה, שכתב ופוסקין צדקה על החיים לבדם, וכן המנהג בכל יום אחרון של רגלים לפסוק צדקה על החיים לבדם ולא על המתים שלא להצטער עליהם דכתיב בהו ברגלים והיית אך שמח, וכן המנהג באשכנז שאין פוסקין צדקה על המתים בג' רגלים אלא ביוה"כ לבד, הרי שלא חששו להזכיר שמות המתים ביוה"כ אע"פ שמצטער, דמה"ט לא התירו להזכיר בג' רגלים, חזינו דביוה"כ לא חששו במה שהוא עושה פעולה שמצטער על ידה, ואף דבזה אינו מזכיר שמות המתים בכוונה מפורשת כדי להצטער, מ"מ אי יוה"כ דין יו"ט יש לו שאסור להצטער בו חוץ מה' עינויים המצווים, לא הויא רשאי להזכיר המתים ביוה"כ כמו שאין מזכירין אותם ברגלים.

וכן נראה דעת הגאון מהרש"ם בספרו דעת תורה לשו"ע או"ח סי' מ"ו סעי' ג' שכתב, מדלא חשב אלא חמשה עינויים ביוה"כ שמע מינה דשרי להריח, ובפרט בחל בשבת דאיכא חיוב עונג בדברים שאין אסורים מחמת יוה"כ פשיטא דשרי, מוכח דיוה"כ שאינו בשבת אין חיוב עונג ושמחה.

ויתכן שגם אם לא שייכא מצות שמחה ועונג ביוה"כ, שייכא ביה מצות כבוד יו"ט בדבר הניכר ונראה לעינים, וכדדרשו חז"ל שבת קי"ט א' ולקדוש ה' "מכובד", זה יוה"כ כבדהו בכסות נקיה, וכן קתני מתניתין פסחים נ"ג ב' שביוה"כ מדליקין נרות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, והיינו מדכתיב באורים "כבדו" ה' עיין רא"ש פ"ח דיומא סי' ט' ובטור או"ח סי' תר"ע על כן לילך יחף שהוא דבר הניכר ובפרט במקום קר שפיר י"ל דהוי זלזול בכבוד יו"ט כמש"כ המהרש"ג.

ובשערי תשובה לרבינו יונה שער ד' אות ט' כותב דבשאר ימים טובים אנו קובעים סעודה לשמחת המצוה, וכיון שהצום ביום כיפור נתחייבו לקבוע הסעודה של שמחת המצוה בערב יום כיפור, חזינו דסבירא ליה דיש מצות שמחה ביום כיפור אלא שהסעודה הויא יום קודם.

ובספר יסוד ושו"ש ועבודה שער י"א פרק ז' כתב יש נוהגין עוד בסיגוף זה להשפיל יד אחד לצד הארץ ואינו מגביה אותה כלל כל עת תפילת כל נדרי וכל יום המחרת ואשרי חלקם, ובודאי כל סיגוף שישער האדם בעצמו ובכוחו שיוכל לעמוד בו ראוי וישר לעשותו לכבוד יוצרו ובראו יתברך שמו ויתעלה כנגד מה שהכעיס אותו יתברך שמו בעונותיו בכדי שירחם עליו ביום הצום הנורא הזה.

מדוע אין צמים ב' ימים ביום כפור משום ספקא דיומא כמו בכל יום טוב?

איתא ברמ"א אור"ח סימן תרכ"ד ס"ק ה' יש מחמירים לעשות שני ימים יום כפורים, ואין לנהוג בחומרא זו.

יש להקשות: מדוע בחוץ לארץ אין מתענין ב' ימים ביום כיפור, מאי שנא משאר ימים טובים שעושים ב' ימים בחוץ לארץ, כך מקשה בירושלמי פ"ק דר"ה הל"ד וכן בחלה פ"א סוף ה"א, ועיין תוס' פסחים נ"ד ע"מ ב'.

איכא כמה תרוצים

א. משום סכנה דלצום ב' ימים הויא בכלל סכנה לכן לא תקנו לצום ב' ימים, כך איתא בירושלמי פ"ק דר"ה הל"ד וכן בחלה פ"א סוף ה"א

יש להקשות: מדוע הויא סכנה, הרי איכא עצה לריש לקיש דסבירא ליה דחצי שיעור מותר מן התורה, א"כ יאכל פחות מכשיעור, והמצוה של ענוי יקיים, וסכנה לא יהא, כך הקשה הפלתי בקונטרס בית הספיקות סימן ק"י.

יש לתמוה על קושיא זו: הרי שיטת הירושלמי בריש פרק ו' דתרומות שביוה"כ פ' לכ"ע חצי שיעור אסור מן התורה, משום דלא כתיב ביה אכילה, א"כ אין עצה שיאכל חצי שיעור, כך הקשה השואל ומשיב בגליון הש"ס חלה.

ובאחרונים מתרצים: לפי מה שכתב היעב"ץ בספרו לחם שמים יומא פ"ח דכונת הירושלמי דביוה"כ פ' לכ"ע חצי שיעור אסור מן התורה, היינו הכונה חצי שיעור פחות מכותבת אבל כזית איכא, אבל היכא דליכא כזית הירושלמי נמי מודה דמותר, לפי זה אתי שפיר קושית הפלתי שיאכל חצי שיעור היינו פחות מכזית, כך תירץ בשו"ת שואל ומשיב מ"ג ח"א סימן ת"ב, וכן מ"ה סימן פ"ו וכן בשו"ת פני מבין יור"ד סימן ע"ד, ועיין בשו"ת לבושי מרדכי ח"ב סימן קע"ה, מה שכתב בזה, וכן בשו"ת זכר יצחק ח"ב סימן ו'.

ב. כשעושה יום השני יום כיפור, א"כ מאתמול הויא ערב יום כיפור ואסור להתענות, וא"כ איך יתענה והויא תרתי דסתרי, לכן אין מתענין ב' ימים, כך כתב המגן אברהם אור"ח סימן תרכ"ד בסופו.

חולה שאוכל פחות מכשיעור האם צריך לברך בכל פעם שאוכל?

יש לחקור חולה שאוכל פחות מכשיעור האם צריך כל פעם שאוכל לברך כיון דאסור לו לאכול כשיעור בפעם אחת הויא היסח הדעת או דילמא כיון שדעתו לאכול ולשתות עוד לא הויא היסח הדעת.

הנה בשו"ת מהרש"ם ח"ו סימן ל"ח כתב דאינו צריך לברך כיון דהיה בדעתו לאכול ולשתות עוד ולא הסיח דעתו מזה לא מקרי היסח הדעת, אע"ג שיש לו איסור לאכול ולשתות הכל בפעם אחת.

ומביא ראיה: מהא דכתב הפרי מגדים בא"א סו"ס ר"י ס"ק ח' במי שבירך על מאכל ובאוותה שעה אסור לו כגון בתענית והמתין זמן מה עד הלילה ולא הסיח דעתו מהני, הרי דאפילו בבירך והפסיק ולא אכל, ואח"כ אכל אין צריך לברך שנית, א"כ כ"ש היכא שבירך ואכל ולא הסיח דעתו שאין צריך לברך בכל פעם.

וכן כתב בשו"ת יוסף דעת לבעל השואל ומשיב סימן כ"ג בשו"ת מי מעיין לרפואה ובפקודת הרופאים צריך לשהות בהילוך חצי שעה בין כוס לכוס ופסק דצריך לברך על כל כוס, משום דהליכה הויא הפסק, משמע אבל בגלל שמפסיק ואסור לו לאכול לא מקרי הפסק, כיון דאינו מסיח דעת מזה, א"כ בחולה ביום כפורים שיושב במקום אחת אין צריך לברך בכל פעם.

וכן פסק הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל מובא בהליכות שלמה פרק ו' ס"ק י"א דאינו מברך בכל פעם שאוכל כיון דאינו מסיח דעת אינו חייב לברך בכל פעם, עיין בשו"ת דברי ישראל וועלץ אר"ח סימן קע"ז

עדיף שיטול ידיו ויעשה פעם אחת האיסור, ממה שיאכל כמה פעמים בלא נטילת ידים.

וכן תמה: דביום הכפורים ותשעה באב אינו אסור רק רחיצה של תענוג, אבל רחיצה שאינו של תענוג מותר, א"כ מי שנוטל ידיו לפת אינו מתכוון לשם תענוג, ואינו נוטל ידיו אלא משום מצות חכמים ולכן מותר ליטול ידיו שחרית, וכמו כשעושה צרכיו ולתפילה ולברכת כהנים מותר ליטול ידיו, א"כ ה"ה כשאוכל מותר ליטול ידיו וחייב ואינו מקרי רחיצה של תענוג.

וכן כתב בשו"ת לבושי מרדכי יור"ד מ"ת סימן י"א דחולה האוכל ביום הכפורים חייב ליטול ידים ולית בזה סרך איסור רחיצה, דכיון דאינה רחיצה של תענוג רק עושהו משום מצות חכמים ליכא איסור.

וכן כתב הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל מובא בספר שמירת שבת כהלכתה פרק ל"ט ס"ק א', וכן בהליכות שלמה פרק ו' ס"ק י' דחולה הנוטל ידיו צריך ליטול עד הפרק כמו בכל יום כיון דהוא נטילה מדינא משא"כ בשאר נטילות.

וכן פסק בשו"ת שבט הלוי ח"ח סימן קל"ט דחולה האוכל ביום הכיפורים נוטל ידיו.

לענין הלכה: לפי כל הני שיטות הפוסקים להלכה דמותר ליטול ידים ולית בזה איסור רחיצה כיון דאינו של תענוג, א"כ בודאי דאין צריך לדקדק לאכול דווקא שאר דברים שאין צריך נטילה, דכיון דהנטילת ידים לא מקרי רחיצה של תענוג, א"כ ליכא איסור ואפשר לכתחילה לאכול לחם אפילו שיכול לאכול שאר דברים.

חולה שצריך לאכול ביום כיפור האם צריך להעדיף שלא לאכול לחם שלא יצטרך ליטול נטילת ידים?

יש לחקור חולה שצריך לאכול ביום הכיפורים ואפשר לו לאכול שאר דברים חוץ מלחם האם יש לו לדקדק שלא לאכול לחם משום שצריך ליטול ידים לפני האכילה והוא רחיצה שאסור או דילמא כיון דהותר לו לאכול מותר לאכול מה שרוצה

הנה דבר ראשון צריך לברר האם האוכל ביום הכיפורים נוטל את ידיו כשאוכל

הנה בשו"ת שיח יצחק אור"ח סימן ש"ג כתב שחולה האוכל לחם ביום כיפור אינו צריך ליטול ידים, דבודאי לא תקנו חכמים לאיש המוכרח לאכול מחמת סכנה ביום הלזה, שיחויב בנטילת ידים, ולעקור עינוי רחיצה שחויבו מן התורה, רק אם צריך לאכול שיאכל בלא נטילה.

ובשו"ת מהרי"ל דסקין ק"א סימן ס"ח נסתפק בחולה שאוכל בתשעה באב האם נוטל ידיו או עדיף שיאכל בלא נטילת ידים ומניחו בצ"ע.

אבל בשו"ת יד סופר סימן ז' ס"ק ד' תמה עליו ע"פ מה שכתב הר"ן יומא פ"ג ע"א ד"ה וגרסינן דלגבי חולה אין איסור נבילה קל מאיסור שבת, דנהי דנבילה איסור לאו, ושבת איסור סקילה, מ"מ איכא חומרא אחרינא בנבילה לפי שהאוכלה עובר בלאו על כל זית וזית שבה, ומש"ה יש להעדיף לשחוט עבור חולה שיש בו פקוח נפש בשבת, ולעבור פעם אחת על איסור חמור, מלהאכילו נבילות ולעבור הרבה פעמים על לאו, ולפי"ז יש לומר דה"ה בנידון דידן בחולה שצריך לאכול בתשעה באב או ביום כיפור

גליון זה נודב לעילוי נשמת
עטרת תפארת ישראל, צדיק יסוד עולם,
נר ישראל פטיש החזק
לכל ישראל האיר באור עובדתו בקדושה ובסילודין
אוצר בלום בכל מכמני התורה, כל ימיו המית עצמו באהלה של תורה
חתנא דבי נשיאה של **מרן בעל השפע חיים** זצוקלה"ה
אשר כל הימים הראה כלפיו חיבה יתירה והערכה מיוחדת ונדירה
כ"ק אדמו"ר הגה"ק **מזוועהיל - צאנז** זצוקלה"ה
לרגל יומא דהילולא הראשונה
נלב"ע כ"ח תמוז

גליון זה נודב לעילוי נשמת
שר התורה ועמוד ההוראה רבן ואביהן של ישראל פוסק הדור
הגאון הקדוש **רבי יוסף שלום אלישיב** זצוק"ל
עלה בסערה השמימה
כ"ח תמוז תשע"ב ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י ידידו הנדיב הנכבד
הרב דניאל עפשטיין שליט"א פלטבוש
יהא רעוא שזכותו הגדולה של מרן תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח
להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גליון זה נודב ע"י ידידו
הגאון הצדיק רבי **אברהם צבי דירנפלד** שליט"א
רב קהילת בעלזא בית שמש - ת"א חבר הביד"צ
וראש ישיבת - ברכת אהרן.
לעילוי נשמת אביו
גאון וצדיק חסיד ועניו
המית עצמו באהלה של תורה מנעוריו ועד שיבה
רבי **אלטר יעקב אליעזר** בן הרב **אברהם** זצ"ל
ראש הכולל דחסידי בעלזא בבית כ"ק מרן זצוק"ל
נלב"ע כ"ח תמוז תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הגאון הצדיק המלוב"ץ חסידא ופרישא שלשלת היוחסין
כ"ק אדמו"ר **רבי אלעזר אבוחצירא** זצוק"ל
עלה בסערה השמימה כ"ז תמוז תשע"א ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י ידידו הרב החפץ בעלום שמו שליט"א
יהא רעוא שזכותו הגדולה של הצדיק
תגן עליו ועל בני ביתו ויוצ"ח
להתברך בשפע חיים ברכה והצלחה

גרפיקה, עימוד ועיצוב: מנשה הורוביץ | 052-7613021 | עיצוב ועריכת גלויות לספרי קודש: chomer11@gmail.com